

دانشگاه قم

دانشکده الهیات

پایان نامه‌ی دوره‌ی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق

عنوان

بررسی تطبیقی قرائت نماز و احکام آن در مذاهب خمسہ

استاد راهنما

دکتر سید محمدجواد وزیری فرد

استاد مشاور

حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای علی ثقفی

نگارنده:

مطهره نکوئی

بهار ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم که از تمامی اساتید بزرگوار به ویژه اساتید دوران کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده اند تقدیر و تشکر نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر سید محمد جواد وزیری فرد که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نموده اند نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم.

از جناب حجة الإسلام و المسلمین آقای علی ثقفی به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده اند کمال تشکر را دارم.

از همه کسانی که در جهت تدوین این رساله به گونه ای مرا یاری کرده اند به ویژه خانواده عزیزم و علی الخصوص پدر و مادرم تشکر می کنم.

تقدیم به:

قطب عالم امکان، امام انس و جان، منتقم خون مظلومان، حجة بن الحسن، امام زمان
عجل الله تعالی فرجه الشریف و کریمه اهل بیت، حضرت فاطمه معصومه (س)

و

دو آسمانی

که در زمین تمام دارایی من هستند؛

پدر و مادرم.

چکیده

موضوع این پایان نامه قرائت نماز از دیدگاه مذاهب خمسسه است. فقهای امامیه قرائت را یک واجب غیررکنی می دانند و معتقدند که باید در دو رکعت اول نماز سوره حمد و یک سوره کامل دیگر - به جز سوره عزائم - خوانده شود و در دو رکعت آخر نمازگزار مخیر میان سوره حمد و تسبیحات است. فقهای شافعیه و مالکیه و حنابله معتقدند که قرائت سوره حمد یکی از ارکان نماز است و باید در تمام رکعات خوانده شود ولی قرائت سوره مستحب می باشد. فقهای حنفیه همانند فقهای امامیه قرائت را یک واجب غیررکنی می دانند ولی معتقدند که قرائت سوره حمد در نماز واجب نیست بلکه هر مقدار از آیات قرآن، در نماز خوانده شود کفایت می کند. فقهای امامیه و شافعیه قرائت بسمله در ابتدای حمد و سوره را واجب، فقهای حنابله آن را مستحب و فقهای حنفیه آن را فقط در ابتدای حمد جایز می دانند. فقهای مالکیه نیز قائل به کراهت قرائت بسمله در ابتدای حمد و سوره شده اند. این مباحث مستدلاً در این رساله تحقیق شده است. در مورد مباحث دیگری مثل قرائت دعای استفتاح و تعوذ، آمین گفتن بعد از قرائت سوره حمد، جهر و اخفات قرائت، رعایت ترتیب و موالات، قرائت ترجمه حمد و سوره، عجز از قرائت و قرائت مأموم نیز میان فقهای مذاهب خمسسه اختلاف نظر است که در این رساله به آنها پرداخته شده است.

واژگان کلیدی : قرائت، نماز، بسمله، آمین، جهر و اخفات.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات
۲	الف) مقدمه
۳	ب) بیان مسئله تحقیق:
۳	ج) هدف تحقیق:
۳	د) ضرورت تحقیق:
۴	ه) پرسش های تحقیق:
۴	الف) پرسش های اصلی:
۴	ب) پرسش های فرعی:
۴	و) فرضیه های تحقیق:
۵	ز) پیشینه تحقیق:
۵	ح) روش تحقیق:
۵	ط) مروری بر منابع تحقیق:
۶	ی) اصطلاحات یا تعاریف تحقیق
۶	۱. صلاة
۹	۲. قرائت
۹	۳. استفتاح

۴. تَعُوذُ ۱۰

۵. بَسْمَلَهُ ۱۰

۶. تَأْمِينُ ۱۱

۷. جَهْرٌ ۱۲

۸. اخْفَاتُ ۱۳

فصل دوم: اجزای قرائت نماز از دیدگاه مذاهب خمسّه ۱۵

بخش اول: دعای افتتاح ۱۶

مبحث اول : حکم قرائت دعای افتتاح ۱۶

مبحث دوم : کیفیت دعای افتتاح ۱۹

مبحث سوم : ادله ۲۳

مبحث چهارم : بررسی ادله ۲۷

مبحث پنجم : حکم ترک دعای افتتاح ۲۹

بخش دوم : تَعُوذُ یا اسْتِعَاذَةُ ۳۰

مبحث اول : حکم قرائت تَعُوذُ ۳۰

مبحث دوم : کیفیت تَعُوذُ ۳۳

مبحث سوم : ادله ۳۵

مبحث چهارم : بررسی ادله ۳۸

مبحث پنجم : حکم ترک تَعُوذُ ۳۹

بخش سوم : بَسْمَلَهُ ۴۱

مبحث اول : حکم قرائت بَسْمَلَهُ ۴۱

مبحث دوم : ادله ۴۵

مبحث سوم : بررسی ادله ۶۱

بخش چهارم : سوره حمد ۶۶

۶۶.....	مبحث اول : حکم قرائت سوره حمد
۷۱.....	مبحث دوم : ادله
۷۷.....	مبحث سوم : بررسی ادله
۸۰.....	بخش پنجم: آمین
۸۰.....	مبحث اول: حکم قرائت آمین بعد از سوره حمد
۸۲.....	مبحث دوم : ادله
۹۰.....	مبحث سوم : بررسی ادله
۹۱.....	مبحث چهارم : ترک قرائت «آمین» در نماز
۹۳.....	بخش ششم : سوره
۹۳.....	مبحث اول : حکم قرائت سوره بعد از حمد
۹۶.....	مبحث دوم : ادله
۱۰۶.....	مبحث سوم : بررسی ادله
۱۱۲.....	مبحث چهارم : قرائت سور عزائم در نماز
۱۱۳.....	گفتار اول : حکم قرائت سور عزائم
۱۲۰.....	گفتار دوم : ادله
۱۲۹.....	گفتار سوم : بررسی ادله
۱۳۲.....	بخش هفتم : قرائت رکعات سوم و چهارم
۱۳۲.....	مبحث اول : حکم قرائت رکعات سوم و چهارم
۱۴۳.....	مبحث دوم : ادله
۱۵۳.....	مبحث سوم : بررسی ادله
۱۵۵.....	فصل سوم: کیفیت قرائت نماز از دیدگاه مذاهب خمسسه
۱۵۶.....	بخش اول : جهر و اخفات
۱۵۶.....	مبحث اول : میزان جهر و اخفات

- ۱۶۲مبحث دوم: جهر و اخفات قرائت
- ۱۶۲گفتار اول: جهر و اخفات حمد و سوره
- ۱۶۲الف) حکم جهر و اخفات حمد و سوره
- ۱۶۵ب) ادله
- ۱۷۴ج) بررسی ادله
- ۱۷۶گفتار دوم: جهر و اخفات بسمله
- ۱۷۶الف) حکم جهر و اخفات بسمله
- ۱۸۱ب) ادله
- ۱۸۹ج) بررسی ادله
- ۱۹۲گفتار سوم: جهر و اخفات تعوذ
- ۱۹۴گفتار چهارم: جهر و اخفات دعای استفتاح
- ۱۹۵بخش دوم: رکن بودن قرائت
- ۱۹۵مبحث اول: بیان دیدگاهها
- ۱۹۸مبحث دوم: ادله
- ۲۰۴بخش سوم: ترتیب و موالات
- ۲۰۴مبحث اول: تعریف واژگان
- ۲۰۴گفتار اول: معنای لغوی
- ۲۰۴الف) معنای لغوی ترتیب
- ۲۰۴ب) معنای لغوی موالات
- ۲۰۵گفتار دوم: معنای اصطلاحی
- ۲۰۵الف) معنای اصطلاحی ترتیب
- ۲۰۵ب) معنای اصطلاحی موالات
- ۲۰۵مبحث دوم: حکم ترتیب و موالات

۲۱۱	مبحث سوم : ادله
۲۱۳	مبحث چهارم : بررسی ادله
۲۱۴	بخش چهارم : قرائت ترجمه حمد و سوره
۲۱۴	مبحث اول : حکم قرائت ترجمه حمد و سوره
۲۱۶	مبحث دوم : ادله
۲۲۲	مبحث سوم : بررسی ادله
۲۲۵	بخش پنجم : عجز از قرائت حمد و سوره
۲۲۵	مبحث اول : حکم شخص عاجز از قرائت حمد و سوره
۲۳۰	مبحث دوم : ادله
۲۳۴	بخش ششم : قرائت مأموم
۲۳۴	مبحث اول : حکم قرائت مأموم
۲۳۷	مبحث دوم : ادله
۲۴۷	نتیجه گیری
۲۵۰	منابع و مأخذ

فصل اول

کلیات

الف) مقدمه

نماز یکی از شعائر اسلامی و مهم ترین فرع از فروع دین اسلام است تا جایی که در احادیث و روایات به عنوان ستون دین و سبب پذیرش یا رد سایر اعمال مسلمانان معرفی شده است و اهمیت آن تا حدی است که در قرآن مجید در پانزده مورد، خداوند متعال به آن امر نموده که در چند مورد از آن خود شخص رسول اکرم (ص) مستقیماً مورد خطاب قرار گرفته است.

همه مذاهب اسلامی در اصل وجوب نماز با هم اتفاق نظر دارند و هیچ یک از آنها منکر حقیقت نماز و اهمیت ویژه آن نشده اند اما در نحوه اقامه آن با هم اختلاف نظر دارند و هر یک از آنها نماز را به گونه ای متفاوت با دیگران اقامه می کند.

یکی از این موارد، اختلاف در قرائت نماز است که در این رساله به آن پرداخته شده است.

اختلاف در قرائت، در همه نمازها اعم از واجب و مستحب وجود دارد ولی به علت اهمیت ویژه نمازهای واجب یومیه (صبح، ظهر، عصر، مغرب و عشاء) و همچنین به جهت اختصار، در این رساله فقط بحث اختلاف در قرائت نمازهای یومیه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

به علاوه این بحث، فقط از دیدگاه فقهای امامیه و چهار مذهب اصلی اهل تسنن یعنی شافعیه و مالکیه و حنابله و حنفیه - که به مذاهب خمسسه معروفند - بررسی شده است.

رساله حاضر در سه فصل تدوین شده است:

فصل اول کلیات است که در آن مباحثی همچون بیان مسأله تحقیق، هدف تحقیق، ضرورت تحقیق، پرسش های تحقیق، فرضیه های تحقیق، پیشینه تحقیق، روش تحقیق، مروری بر منابع تحقیق و اصطلاحات یا تعاریف تحقیق آمده است.

فصل دوم در مورد اجزای قرائت نماز از دیدگاه فقهای مذاهب خمسسه است که در هفت بخش و تحت عناوین دعای افتتاح، تعوذ، بسمله، سوره حمد، آمین، قرائت سوره بعد از حمد و قرائت رکعات سوم و چهارم تدوین شده و هر بخش آن به یکی از موارد قرائت می پردازد.

فصل سوم به کیفیت قرائت نماز از دیدگاه فقهای مذاهب خمسسه می پردازد که این احکام در شش بخش جهر و اخفات، رکن بودن قرائت، ترتیب و موالات، قرائت ترجمه حمد و سوره در نماز، عجز از قرائت حمد و سوره و قرائت مأوم بیان شده اند. در مورد منابع مستفاد در این رساله نیز باید گفت که اکثر کتب فقهی آن، به طور کامل و در همه مباحث مورد بررسی قرار گرفته اند و سعی شده است که از کتب فقهی دوره های مختلف در این زمینه استفاده شود. البته در بعضی از موارد نیز به حسب نیاز از برخی کتب، استفاده شده است.

(ب) بیان مسئله تحقیق :

وجود اختلاف در احکام عملی فریقین امری قطعی و اختلاف در عبادات از جمله نماز بارزترین آنهاست. مسأله این است که با توجه به اتفاق همه مذاهب اسلامی در وجوب اصل نماز چگونه جزئیات و صفات آن تا حد زیادی متفاوت و مورد اختلاف واقع شده است.

(ج) هدف تحقیق :

هدف از انجام این تحقیق، روشن شدن مبانی اختلافات در قرائت نماز به صورت یک تحقیق علمی همراه با ادله مربوط به آن و تلاش برای ایجاد تقریب بین مواردی که در ظاهر بین مذاهب، اختلافی به نظر می رسد، می باشد.

(د) ضرورت تحقیق :

از آنجایی که نماز اصلی ترین وظیفه واجب دینی ماست، دانستن احکام قرائت آن دارای اهمیت ویژه است و جمع آوری این احکام از نظر فقهای مذاهب خمسسه در قالب یک

تحقیق سبب می شود تا ضمن آشنا شدن طرفداران مذاهب مختلف با نظرات فقهای سایر مذاهب، با جمع آوری و بررسی ادله آنها نقاط اختلاف آنها و حق در مسئله روشن شود. به علاوه بررسی ادله و مبانی اختلافات ضمن روشن نمودن منشأ و مجرا و حقیقت اختلاف می تواند به تقریب آراء و کم شدن آنها بینجامد یا لاقلاً پذیرش منطقی و مسالمت آمیز شیوه های مختلف هر فرقه را به دنبال داشته باشد.

هـ) پرسش های تحقیق :

الف) پرسش های اصلی :

- ۱) کیفیت قرائت نماز از دیدگاه مذاهب خمس چگونه است ؟
- ۲) منشأ اختلاف در قرائت نماز چیست و چگونه می توان بین نظرات مختلف را جمع کرد؟

۳) آیا ذکر بسمله و خواندن سوره کامل علاوه بر سوره حمد واجب است ؟

۴) چه مواردی جز حمد و سوره در دایره اختلاف قرائت وجود دارند ؟

ب) پرسش های فرعی :

۱) حکم جهر و اخفات در قرائت چیست ؟

۲) حکم وضعی و تکلیفی گفتن آمین بعد از حمد چیست ؟

۳) خواندن سوره عزائم در نماز چه حکمی دارد ؟

و) فرضیه های تحقیق :

۱) منشأ اختلاف نظر، روایات مختلف و برداشتهای متفاوت از آنهاست.

۲) منظور از قرائت در رکعات اول و دوم، خواندن حمد و سوره کامل به همراه بسمله است.

۳) به جز اذکار رکوع و سجود در بقیه موارد اختلاف در قرائت وجود دارد.

۴) در بعضی از موارد با تصحیح برداشتها یا معامله اصولی با روایات امکان جمع وجود دارد.

ز) پیشینه تحقیق :

از قدیم الایام بحث مختلف بودن احکام قرائت در نماز وجود داشته است که فقهای مذاهب خمسسه در بخشی از کتب فقهی شان تحت عنوان «کتاب الصلاة» آن را یادآور شده اند ولی کسی همه این مباحث را به عنوان احکام قرائت در نماز با زبان فارسی جمع آوری نکرده است.

در این رساله سعی شده است تا کیفیت قرائت نماز و احکام آن از دیدگاه فقهای مذاهب خمسسه به زبان فارسی بیان شود تا کسانی هم که به زبان عربی آشنایی ندارند بتوانند در این مورد اطلاعاتی بدست آورند.

ح) روش تحقیق :

روش تحقیق در رساله با توجه به نظری بودن آن مبتنی بر مطالعه کتابخانه ای و مسئله پژوهی می باشد؛ بدینصورت که با مراجعه به کتابخانه ها و مطالعه کتب معتبر فقهی امامیه و اهل سنت در مورد بحث قرائت نماز، مطالب مورد نظر فیش برداری و سپس ترجمه شده و بعد از آن نظرات مختلف به همراه ادله آنها جمع آوری و مورد بررسی قرار گرفته است.

ط) مروری بر منابع تحقیق :

به خاطر اهمیت بحث قرائت نماز تقریباً در همه کتب فقهی مذاهب خمسسه در این باره تفصیلاً یا به طور اجمال مطالبی بیان شده است. در برخی از کتابها این بحث به صورت تطبیقی میان مذاهب مختلف بیان شده که از جمله آنها می توان به کتابهای «الخلاف» از شیخ طوسی و «الفقه علی المذاهب الخمسة» از محمد جواد مغنیه و «الفقه علی المذاهب الأربعة» از عبدالرحمن الجزیری اشاره کرد.

در برخی دیگر از کتب، این بحث به طور مفصل همراه با ذکر ادله و بررسی آنها بیان شده است مثل «جواهر الکلام فی شرح شرایع الإسلام» از شیخ محمد حسن نجفی ، «کتاب الصلاة» از شیخ انصاری ، «مدارک الأحکام فی شرح شرایع الإسلام» از سید محمد بن علی الموسوی العاملی ، «مجمع الفائدة و البرهان فی شرح ارشاد الأذهان» از احمد اردبیلی ، «مستمسک العروة الوثقی» از سید محسن طباطبائی حکیم ، «المجموع شرح المذهب» از محیی

الدین زکریا یحیی بن شرف النووی ، «المغنی» از عبدالله بن قدامة، «المبسوط» از ابن اَبی سهل سرخسی و

در برخی از کتابها مثل «الانتصار» از سید مرتضی ، «السرائر» از ابن ادريس حلی ، «شرائع الإسلام» از محقق حلی ، «المبسوط» از شیخ طوسی ، «الدروس» و «الذکری» از شهید اول ، «العروة الوثقی» از سید محمد کاظم طباطبائی یزدی ، «تحریر الوسیله» از امام خمینی (ره)، «المهذب فی فقه الشافعی» از ابی اسحاق شیرازی ، «بدایة المجتهد و نهاية المقتصد» از ابن رشد قرطبی، «المدونة الكبرى» از مالک بن انس ، «بدائع الصنائع فی ترتیب الشرائع» از ابن مسعود الکاسانی ، «کشاف القناع عن متن الإقناع» از ابن ادريس البهوتی ، «الذخيرة» از ابن ادريس القرافی و ... فقط نظرات خود مصنف بدون ذکر ادله بیان شده است.

ی) اصطلاحات یا تعاریف تحقیق

۱. صلاة

معنای لغوی صلاة

مصدر فعل «صَلَّى یصلی» و جمع آن صلوات است. در لغت به معنای دعا، رحمت، استغفار، کنیسه یهود، تبریک و تمجید است.^۱

خداوند در قرآن می فرماید :

وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ^۲ : و بر آنها دعا کن همانا دعای تو مایه آرامش آنهاست.

مرحوم راغب اصفهانی در کتاب «مفردات» می نویسد :

والصلاة التي هي العبادة المخصوصة اصلها الدعاء و سميت هذه العبادة بها

۱ - حسین بن محمد (راغب اصفهانی)، *المفردات فی غریب القرآن*، چاپ اول، [بی جا]: دفتر نشر کتاب، ۱۴۰۴هـ.ق، ص ۲۸۵.

۲ - سوره مبارکه توبه، آیه ۱۰۳.

كتسمية الشيء باسم بعض ما يتضمنه والصلاة من العبادات التي لم تنفك
شريعة منها و ان اختلف صورها بحسب شرع فشرع^۱ :

و نماز که نوعی عبادت مخصوص است، اصل آن دعاست و نامیدن این
عبادت به این اسم از باب نامیدن شیء به اسم آن چیزی است که آن را
دربر دارد و نماز از عباداتی است که هیچ شریعتی از آن جدا نبوده اگرچه
به حسب شرایع مختلف، شکل و صورت آن متفاوت بوده است.

واژه «نماز» هم که برگردان فارسی کلمه «*نما*» است از لفظ پهلوی «نماک» گرفته شده
و آن هم به نوبه خود از ریشه باستانی «نم» به معنی خم شدن و تعظیم کردن مأخوذ است که
به تدریج بر معنی «صلاة»؛ نماز ما مسلمانان فارسی زبان اطلاق گردیده است.^۲

معنای اصطلاحی صلاة

در مورد معنای اصطلاحی کلمه «صلاة» از نظر شرع مقدس اسلام، در کتب مختلف
امامیه و اهل سنت تعاریف گوناگونی ذکر شده که چند نمونه از آنها را ذکر می کنیم :

۱- و فی الشرع : فأنها عبارة عن الافعال المخصوصة المقترنة بالأذکار
المعينة^۳ :

و در شرع، نماز عبارتست از افعال مخصوصی که با ذکرهای معینی همراه
است.

۲- و شرعا الافعال المخصوصة من القيام و الركوع و السجود^۴ :

۱ - راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، پیشین، ص ۲۸۵.

۲ - عزیزالله محمدی، نماز معراج خاکیان، چاپ اول، (قم: مؤلف، ۱۳۷۷هـ.ش)، ص ۱۵.

۳ - حسن بن یوسف بن المطهر الاسدی (علامه حلی)، منتهی المطلب فی تحقیق المذهب، (تبریز: حاج احمد، ۱۳۳۳هـ.ق)،
ج ۱، ص ۱۹۳.

۴ - ابن نجیم المصری، البحر الرائق، (تحقیق زکریا عمیرات، محمدعلی بیضون)، چاپ اول، (بیروت: دارالکتب العلمیة،
۱۴۱۸هـ.ق)، ج ۱، ص ۴۲۳.

و در شرع، نماز افعال مخصوصی همچون قیام و قرائت و رکوع و سجود است.

۳- أنها العبادة التي اعتبر الشارع في افتتاحها التكبير و اختتامها التسليم^۱ :

همانا نماز عبادتی است که شارع در آغاز آن، تکبیر و در پایان آن، سلام را معتبر دانسته است.

۴- و هي شرعا اذکار معهودة، مقترنة بحركات و سكنات معينة، مشروطة بالطهارة و القربة^۲ :

و نماز در اصطلاح شرع، ذکرهای معینی است که با حرکات معینی همراه بوده و شرط آن قربت و طهارت است.

۵- و هي في الشرع عبارة عن الافعال المعلومة^۳ :

و نماز در شرع عبارت از افعال معلوم و معینی است.

۶- الصلاة هي اقوال و افعال مخصوصة مفتوحة بالتكبير و مختتمة بالتسليم^۴ :

نماز همان اقوال و افعال مخصوصی است که با تکبیر شروع می شود و با سلام پایان می یابد.

۷- في الشريعة : عبارة عن أركان مخصوصة و أذکار معلومة بشرائط

۱ - محمدحسن نجفی، *جواهر الکلام فی شرح شرایع الإسلام*، (تحقیق عباس قوچانی)، چاپ سوم، [بی جا]: دارالکتب الإسلامية - آخوندی، ۱۳۶۷هـ.ش، ج ۷، ص ۸.

۲ - احمد بن محمد بن فهد الحلبي، *المهذب البارع فی شرح المختصر النافع*، (تحقیق مجتبی عراقی)، (قم: جامعة المدرسين، ۱۴۰۷هـ.ق)، ج ۱، ص ۲۷۶.

۳ - عبدالله بن احمد بن قدامة، *المغنی فی فقه الإمام احمد بن حنبل الشيباني*، (تحقیق گروهی از علماء)، (بیروت: دارالکتب العربي، [بی تا])، ج ۱، ص ۳۷۶.

۴ - محمد رواس قلعه جی، *الموسوعة الفقهية الميسرة*، چاپ اول، (بیروت: دارالنفائس، ۱۴۲۱هـ.ق)، ج ۲، ص ۱۲۱۳.

محصورة في اوقات مقدرة^۱ :

در شریعت، نماز عبارت از ارکان مخصوص و ذکرهای معلوم با شرایط خاص در وقت‌های معین شده است.

۲. قرائت

معنای لغوی قرائت

مصدر فعل «قرأ، یقرأ» و در لغت به معنی خواندن، است.^۲

مرحوم راغب اصفهانی در کتاب «مفردات» می نویسد :

و ضمّ الحروف و الكلمات بعضها إلى بعض في الترتيل و ليس يقال ذلك لكل جمع^۳ :

و قرائت، ضمیمه کردن بعضی از حروف و کلمات قرآن به بعض دیگر در ترتیل است ولی به هر جمعی، قرائت گفته نمی شود.

معنای اصطلاحی قرائت

منظور از قرائت، خواندن حمد و یک سوره کامل در نماز است.^۴

در کتاب «الموسوعة الفقهية الميسرة» نیز قرائت اینگونه تعریف شده است :

القراءة هي تحريك اللسان بما هو مكتوب أو محفوظ مع اخراج حروفه من مخارجها و ان لم يسمعها غيره^۵ :

۱ - سعدی أبوجیب، *قاموس الفقهی لغت و اصطلاحاً*، تصحیح چاپ اول، (دمشق: دارالفکر، ۱۴۱۹هـ.ق)، ص ۲۱۶.

۲ - فخرالدین الطریحی، *مجمع البحرین*، (تحقیق سید احمد حسینی)، چاپ اول، (تهران: المكتبة المرتضوية لإحياء الآثار الجعفرية، ۱۳۸۶هـ.ق)، ج ۱، ص ۳۳۶.

۳ - راغب اصفهانی، *المفردات فی غریب القرآن*، پیشین، ص ۲۸۵.

۴ - محمد حسین مختاری و علی اصغر مرادی، *فرهنگ اصطلاحات فقهی*، چاپ اول، (تهران: انجمن قلم ایران، ۱۳۷۷هـ.ش)، ص ۱۴۳.

۵ - محمد رواس قلعه جی، *الموسوعة الفقهية الميسرة*، پیشین، ج ۲، ص ۱۵۵۷.

قرائت عبارتست از حرکت زبان برای تلفظ آنچه که نوشته شده یا حفظ شده همراه با خارج کردن حروف از مخارج آنها اگرچه دیگری آن را نشنود.

۳. استفتاح

معنای لغوی استفتاح

استفتاح در لغت به معنای «استنصار» است یعنی یاری طلبیدن، پیروزی خواستن.^۱ خداوند در قرآن می فرماید:

إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ^۲

اگر پیروزی می خواهید، پیروزی به سراغ شما آمد.

معنای اصطلاحی استفتاح

در اصطلاح فقه یعنی خواندن دعای وارد شده و منقول بعد از تکبیرة الإحرام در نماز.^۳

۴. تعوذ

معنای لغوی تعوذ

تعوذ در لغت یعنی به خدا پناه بردن.^۴

معنای اصطلاحی تعوذ

در اصطلاح فقه یعنی گفتن «أعوذ بالله من الشيطان الرجيم»: از شیطان رانده شده به خدا

۱- محمد بن مكرم بن منظور الإفريقي المصرى [ابن منظور]، *لسان العرب*، (قم: نشر الادب الحوزة، ۱۴۰۵هـ.ق)، ج ۲، ص ۵۳۷.

۲ - سوره مبارکه انفال، آیه ۱۹.

۳ - وزارة الأوقاف الشؤون الإسلامية، *الموسوعة الفقهية*، (كويت: وزارة الأوقاف الشؤون الإسلامية، چاپ سوم، ۱۴۲۵هـ.ق)، ج ۴، ص ۴۷.

۴ - فخرالدين الطريحي، *مجمع البحرين*، بيشين، ج ۲، ص ۱۸۳.